

Joensuun Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite päätösten vammaisvaikutusten arvioinnin huomioimisesta Joensuussa

KV 26.04.2021 § 51

Joensuun Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä jätti 26.4.2021 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen päätösten vammaisvaikutusten arvioinnin huomioimisesta Joensuussa.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 07.02.2022 § 57

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 3.5.2021 lähettää asian hyvinvointipalvelujen valmisteltavaksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Vastaus valtuustoaloitteeseen on tehty yhteistyössä hyvinvointi- ja hallintopalvelujen kanssa, koska vuoden 2022 talousarviossa yleishallinnon yhtenä toiminnallisena tavoitteena on strategisen painopisteen osallisuuden, menon ja meiningin alla, päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin käyttöönotto. Mittarina ja tavoitetasona vuodelle 2022 on, että prosessi ja ohjeet on laadittu ja ennakoarviointi ohjaa päätöksentekoa.

Suomen kuntaliitto on tehnyt kunnille suosituksen ja oppaan vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa. Oppaan mukaan: "Kunnallishallinnossa erityisesti kunnanvaltuusto ja -hallitus sekä lautakunnat tekevät keskeisiä kuntalaisia koskevia päätöksiä. Päätökset ovat useimmiten mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat syvästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Siksi päättäjien tulee voida arvioida kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä, millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on.

Kunnan on tarpeen linjata itselleen, mitkä päätökset vaativat ennakoarviointia. Ennakoarviointia ei toteuteta oikaisuvaatimuksissa, viranhaltijoiden nimeämisissä eikä tiedoksi merkittävissä asioissa, eikä myöskään lautakunnan toimialaan kuuluvissa erityisasioissa (kuten yksilöhuoltojaoston asiat).

Ennakoarviointi suositellaan tehtäväksi, jos

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- jos päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmälle tai alueelle
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa
- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja /tai yritysilmapiiriin)

Mm. Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan päätösesityksen vaikutuksia, jotka voivat kohdistua yhtäältä kunnan palveluja käyttäviin henkilöihin ja toisaalta henkilöihin, jotka asuvat kunnassa, mutta eivät käytä palveluja. Ihmisiin kohdistuvissa vaikutuksissa tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä sekä niiden jakaantumista. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan arvioida erikseen myös esimerkiksi lasten, kunnan kieliryhmien, mielenterveyden muutosten, sosiaalisten vaikutusten, terveyserojen tai sukupuolivaikutusten kannalta. Yksittäisiä ihmisiin kohdistuvia vaikutustyyppisiä

ovat mm. Lapsivaikutusten arviointi (LAVA), Sukupuolivaikutusten arviointi (SUVA), Vammaisvaikutusten arviointi (VAVA) jne.

Tällöin vaikutukset voivat kohdistua muun muassa näiden henkilöiden terveyteen ja hyvinvointiin, yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä osallisuuteen, työllisyyteen ja työelämään, tietoyhteiskuntataitoihin, turvallisuuteen ml. tietoturvaan sekä palvelujen ja sosiaaliturvan tasoon, kattavuuteen ja palvelun saatavuuteen kunnan eri alueilla. Päätösten vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen on arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon kunnan eri toimialojen päätöksenteossa.”

Joensuun kaupungissa tullaan vuoden 2022 aikana ottamaan käyttöön talousarvion toiminnallisen tavoitteen mukaisesti päätösten vaikutusten ennakoarviointi toimialoilla. Valmisteluprosessissa tullaan linjaamaan päätöstyypit, joissa ennakoarviointi tehdään, mitä vaikutustyyppistä ennakoarviointi koskee ja missä tilanteissa vaikutusten arviointi on erityisen tärkeää. Muun muassa vammaisvaikutusten arvioinnin osalta tärkeitä ovat mm. päätökset, joilla on vaikutusta saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Valmisteluun tullaan osallistamaan toimialat, vaikuttamistoimielimet (vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja nuorisovaltuusto) ja luottamushenkilöt.

Osana Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia Joensuu on asettanut tavoitteeksi Lapsivaikutusten systemaattisen käyttöönoton kaikilla toimialoilla ennalta suunnitellusti ja ohjeistusta noudattaen. Lisäksi yhtenä Lapsiystävällinen kunta – mallin tavoitteena on ehkäistä syrjintää vaikuttamalla kuntalaisten asenteisiin. Tavoitteen toimenpiteinä on mm. teeman käsittelyä alakouluiäikäisten kanssa, yhdenvertaisuuskoulutusta yläkouluissa, erilaisia toimintamalleja varhaiskasvatuksessa, tiedottamista kuntalaisille sekä julkisten tilojen pelisääntöjen luominen ja käyttöönotto.

Joensuun kaupungin osallisuusohjelman toimenpiteinä on mm. esteetön, saavutettava ja selkeäkielinen viestintä, luoda haavoittuvassa asemassa olevien ja hiljaisten ryhmien osallistumiseen monipuolisia toimintatapoja yhdessä järjestöjen kanssa sekä hyödyntää vaikuttamistoimielinten asiantuntijuutta asioiden valmistelussa.

Valmistelija: hyvinvointipalvelut ja hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan muutettu päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

pyytää aloitteen vastauksesta lausunnon vammaisneuvostolta ja käsittelee aloitteen vastausta kokouksessaan tämän jälkeen.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Merja Mäkisalo-Ropponen poistui kokouksesta asian käsittely päättyttyä.

VAMNEUV 17.02.2022 § 5

Ehdotus:

Vammaisneuvosto päättää antaa lausunnon kaupungin vastauksesta aloitteeseen.

Päätös:

Vammaisneuvosto on tutustunut aloitteeseen ja vammaisneuvosto toteaa sekä pitää hyvänä asiana, että vammaisvaikutusten arviointi otetaan osaksi ennakkovaikutusten arviointia.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Joensuun Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Joensuun Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa yksi valtuutettu käytti puheenvuoron.

Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

VALTUUSTOALOITE 26.4.2021

Päätösten vammaisvaikutusten arviointi huomioon Joensuussa

Suomi on ratifioinut jo vuonna 2016 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jonka tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

Sopimus velvoittaa myös huomioimaan vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja takaamaan vammaisille samat yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuudet kuin kaikille muillekin. Lisäksi se korostaa yleisen asennemuutoksen tärkeyttä, stereotyyppien ja ennakkoluulojen poistamisen merkitystä ja yleistä tietoisuuden lisäämistä vammaisten aseman edistämiseksi ja ihmisoikeuksien toteutumiseksi.

Vammaiset ovat maailman suurin syrjityin ihmisryhmä. Vammaisten ihmisten yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet ja palveluiden saaminen eivät ole vielä täysin toteutuneet Suomessakaan. Hyvin usein vammaisiin kohdistuu ennakkoluuloja, syrjintää, poissulkemista ja jopa väkivaltaa. Vammaisilta saatetaan evätä oikeus koulutukseen, terveydenhuoltoon ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen ainoastaan heidän vammansa perusteella.

Vammaispalveluissa ei ole kyse pelkästään sosiaali- ja terveystoimessa myönnettävistä palveluista tai ylimääräisestä lisäpalvelusta, vaan lailla turvatusta oikeudesta yhdenvertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa. Tästä syystä kaikessa päätösten valmistelussa tulee huomioida myös niiden vaikutukset vammaisten ihmisten elämään.

Myös Joensuun kaupungin tulee kantaa oma vastuunsa vammaisten oikeuksien toteutumisesta ja näin ollen päätösten valmistelutyössä tulee ottaa entistä vahvemmin huomioon vaikutukset vammaisiin ja tätä kautta lisätä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja itsenäisyyttä sekä parantaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskunnan eri toimintoihin täysimääräisesti.

Esitys,

Edellä olevan perusteella Joensuun SDP:n valtuustoryhmä esittää, että Joensuussa tulee ottaa käyttöön päätösten vammaisvaikutusten arviointi, jotta päätösten vaikutukset vammaisten ihmisten elämään ja oikeuksien toteutumiseen voidaan ottaa läpileikkaavasti huomioon kaikilla politiikan osa-alueilla.

Joensuussa 26.4.2021,

Joensuun SDP:n valtuustoryhmä

Eila Heinonen

puheenjohtaja

Sanna Heinonen

sihteeri